

På vilket sätt bidrar svenska ekonomer till debatten?

Ekonomer är kända för att kraftfullt argumentera för hur den ekonomiska politiken, i deras tycke, ska utformas. Men stämmer denna bild för den gemene akademiske ekonomen på ett svenskt lärosäte i dag? Mitt svar på denna fråga blir ett nej. Visst finns det många ekonomer som engagerar sig i den offentliga diskursen och gör bidrag till den ekonomisk-politiska debatten, men för mig ter det sig som om den genomsnittlige ekonomen vid våra lärosäten inte är särskilt aktiv i den offentliga debatten. Många disputerade ekonomer upplever jag t o m saknar intresse för att engagera sig i bredare frågor.

Denna brist på engagemang och debattvilja beror sannolikt på flera saker, t ex incitamenten för meritering och låg rörlighet in i och ut från akademin. Dessa faktorer i kombination med hårt driven specialisering innebär att det akademiska arbetet sker på bekostnad av samhällsengagemang. Denna utveckling har observerats av såväl svenska som internationella ekonomer och utgör därmed ett generellt fenomen. Ekonomen och bloggaren Noah Smith (Smith 2014) har t ex gett uttryck åt åsikten att ”nationalekonomer brukade vara den fria marknadens präster – nu är de bara ett gäng ingenjörer” (egen översättning). I Sverige har t ex Lars Calmfors (Calmfors 2011) argumenterat för att även bildning får stå tillbaka för specialisering.

En andra fråga är huruvida detta är ett problem. Jag anser det: Många ekonomer är ”ingenjörer” med ett snävt fokus och smala intressen snarare än bärare av ett bredare samhällsengagemang och bildningsideal. Jag har alltför ofta upplevt att ekonomer undviker diskussioner genom att säga ”det är inte mitt område” eller ”det har jag inga resultat på”. Det är svårt att föreställa sig att Knut Wiksell, Eli Heckscher, Bertil Ohlin eller någon annan framstående svensk ekonom skulle ha avfärdat en diskussion på det sättet. Visst finns det samtida svenska ekonomer som engagerar sig på motsvarande sätt, men de utgör en liten minoritet av alla ekonomer i Sverige. Andelen disputerade ekonomer har trendmässigt ökat under flera årtionden, medan det förefaller som om ekonomkåren tar allt mindre plats i den offentliga debatten.

Självfallet är vetenskapliga krav, specialisering och fokusering viktiga inom vår profession, men utan ett samhällsengagemang är risken stor att relevansen i den akademiska forskningen går förlorad. Dessvärre kan det också vara så att det finns ett djupare problem i att många rent av saknar intresse och viljan att förstå ekonomi i sin helhet. Det hela förstärks av att ekonomkåren blir alltmer fragmenterad och uppdelad, med varandra icke kommunicerande specialområden.

Min personliga uppfattning är också att många av de samhällsintresserade ekonomer som skulle kunna ha en plattform inom akademien i stället väljer att lämna den och arbeta inom andra organisationer, vilket i många avseenden kan ses som svar på institutionella brister inom akademien.

Akademiska ekonomer på våra lärosäten uppmuntras inte till denna typ av engagemang, i varje fall inte i tillräckligt hög utsträckning. Karriären inom akademien bygger på att publicera sig i internationella vetenskapliga tidskrifter. Detta är bra, men det borde även ställas krav och förväntningar på att dessa forskningsresultat ska spridas till en bredare allmänhet och därigenom skapa ett mervärde. En tidskrift som *Ekonomisk Debatt* anses av många ekonomer ha lågt eller till och med sakna meriteringsvärde. Detta tycker jag är märkligt och problematiskt.

I sammanhanget ska betonas att vetenskapliga krav inte ska stå tillbaka för bredd, utan de båda behöver komplettera varandra. För att motverka denna utveckling tror jag dock att det vore önskvärt att inkludera bredare engagemang och deltagande i samhällsdebatten i den akademiska meriteringen. Likaså vore det önskvärt att fundera på hur rörligheten mellan akademi och omgivande samhälle, både näringsliv och offentlig sektor, kan uppmuntras. Icke minst behöver dessa frågor diskuteras i fikarummen på våra lärosäten.

Johan Eklund

REFERENSER

Calmfors, L (2011), "Vi ekonomer bör engagera oss mer i debatten", *Tvårsnitt*, nr 1, people.su.se/~calmf/tvarsnitt_%20maj2011.pdf.

Smith, N (2014), "Economists Used to Be the Priests of Free Markets – Now They're Just a Bunch of Engineers", www.qz.com/208402/economics-can-do-many-things-but-it-cannot-help-the-economy/.